

Závěr

Cílem této práce bylo osvětlit institut rozhodčího řízení v českém právním řádu, jeho teoretická východiska, zákonné požadavky na jeho konání a průběh, ingerenci obecných soudů do rozhodčího řízení a především zaměřením se na aktuální otázku tzv. arbitrážních center, legalitu jejich existence i zákonnost jejich úkonů v praxi, jakož i na možnost jejich nové právní úpravy.

V posledních letech jsme mohli zaznamenat masivní rozvoj rozhodčího řízení, bohužel velmi často pouze kvantitativní nikoli kvalitativní. Tento rozvoj je dán jak výhodami rozhodčího řízení, jak jsem o nich pojednal v této práci, tak především zaváděním tzv. formulářových rozhodčích doložek. Jedná se o postup dosti sporný především v případě spotřebitelských smluv, kdy je taková rozhodčí doložka součástí adhezní smlouvy či je použito odkazu na obchodní podmínky. Krom rozsáhlých diskuzí de lege ferenda vedených odbornou i laickou veřejností na téma zákonnosti či oprávněnosti rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách, byla v (dnes již minulé) Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR připravena novela ZRŘ.

Tato novela zdárně prošla prvním i druhým čtením v poslanecké sněmovně a poslanci ji měli včetně pozměňovacího návrhu na pořadu jednání 78. schůze (od 13.4.2010 14 h do 16.4.2010 14 h), ovšem vzhledem k blížícím se volbám k jejímu projednání již nedošlo. Tato novela měla za cíl omezit arbitrabilitu právě ve věcech spotřebitelských vloženíh odst. 3 do § 1 ZRŘ, ve znění: „Tohoto zákona nelze užít k řešení sporů vzniklých ze smluv o spotřebitelském úvěru a ze smluv o úvěru ze stavebního spoření podle zvláštních zákonů.“ K tomuto návrhu zákona byl přijat jeden pozměňovací návrh, s pozměněným zněním § 1 odst. 3 ZRŘ: „Tohoto zákona lze užít k řešení sporů vzniklých ze spotřebitelských smluv, ze smluv o spotřebitelském úvěru, ze smluv o úvěru ze stavebního spoření, ze smluv o hypotečním úvěru, ze smluv o penzijním připojištění a ze smluv o životním pojištění podle zvláštních zákonů jen tehdy, jestliže se strany ve smlouvě o rozhodci, uzavřené po vzniku sporu mezi nimi, dohodly, že o majetkových sporech mezi nimi má rozhodovat stálý rozhodčí soud (§ 13).“

Dle mého názoru právě znění pozměňovacího návrhu výše zmíněné novely by bylo vcelku vhodnou alternativou úpravy rozhodčího řízení v ČR. Bylo by tomu tak z důvodu dostatečné ochrany spotřebitelů (a dalších viz. výše) a zároveň ponecháním možnosti zvolit si – v případě, že se na tom strany po vzniku sporu dohodnou – pro řešení sporu arbitráž. Jako nevýhodu tohoto řešení vidím omezení možnosti vést rozhodčí řízení pouze na řízení před

stálým rozhodčím soudem, kterým je za současné situace de facto pouze RS HK. Osobně bych byl více nakloněn vypuštění tohoto požadavku či bych spojil tuto novelu se současným přijetím zákona, který by umožňoval zřizovat i tzv. soukromé stálé rozhodčí soudy, více viz. níže.

Naproti tomu proti původnímu znění návrhu novely ZRŘ bych si dovolil vystoupit. Vede mě k tomu především skutečnost, že úplné vyloučení arbitrability spotřebitelských sporů by vedlo k přesunu celé této agendy na obecné soudy. Ze statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR víme, že v roce 2008 bylo pravomocně skončeno 313.457 věcí. Střízlivé odhady tvrdí, že je v rozhodčím řízení rozhodováno ročně cca 100.000 věcí, méně střízlivé 200.000 až 300.000 věcí.¹ Co by takový nárůst nápadů pro již tak přetížené české soudnictví znamenal, není třeba dále vysvětlovat.

Právě nemožnost zakládat soukromé stálé rozhodčí soudy vede ke vzniku celé řady tzv. arbitrážních center, která ač zákonem neupravená představují jedinou, a to poněkud omezenou, alternativu RS HK. Ve své práci jsem zdůvodnil legálnost existence arbitrážních center a zároveň jsem nastínil zákonné hranice jejich působnosti. Ovšem jak jsem ukázal na příkladech z praxe, tyto zákonné mantinely jsou některými arbitrážními centry ve značné míře překračovány. Celkově si myslím, že by mělo být umožněno zakládat soukromé rozhodčí soudy, a to buď na principu registračním či povolovacím, což by umožnilo alespoň částečný dohled nad těmito institucemi a zároveň by potlačilo funkci arbitrážních center jako jediné alternativy k RS HK. V této souvislosti jsem shledal za zajímavou úpravu zakládání rozhodčích soudů ve Slovenské republice, a to i vzhledem k jejímu „přesahu do ČR“ vlivem sporné praxe zakládání poboček slovenských rozhodčích soudů v ČR. Podrobné pojednání o této úpravě by již značně překročilo rámcem diplomové práce, a tak jsem se této problematice věnoval jen v hrubých rysech.

Na závěr své práce bych chtěl připomenout, že i přes všechny výhody a nevýhody rozhodčího řízení jako takového i jeho právní úpravy v ČR, praxi zakládání arbitrážních center, jak o nich pojednává tato práce, zůstává základním garantem subjektivních práv stát, ten tuto povinnost plní skrze moc soudní – tedy skrze obecné soudy. Toto je zakotveno v Listině základních práv a svobod, publikované usnesením České národní rady č. 2/1993 Sb., v jejím článku 36 odst. 1: „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“

¹ Číselné údaje a odhady převzaty z: Sokol, T.: Ještě k rozhodčím doložkám. epravo.cz [online]. 2010 dostupné na World Wide Web: <http://www.epravo.cz/clanky-a-komentare/jeste-k-rozhodcim-dolozkam-60444.html?mail> [cit. 08.06.2010]